

Vergaderjaar 2005–2006

30 300 XI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI) voor het jaar 2006

22 343

Handhaving milieuwetgeving

Nr. 137

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 31 juli 2006

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer¹ heeft op 28 juni 2006 overleg gevoerd met staatssecretaris Van Geel van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over:

- de brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 21 maart 2006 met aanbieding rapport «De oven gedoofd» (30 300 XI, nr. 100);
- de brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 12 april 2006 met antwoord op vragen van de vaste commissie voor VROM inzake het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke stoffen (27 664, nr. 44);
- de brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 21 april 2006 over melden groenelijstafvalstoffen (29 383, nr. 48);
- de brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 16 mei 2006 over afschrift brief aan Zaanse Schroothandel B.V. inzake post-shreddertechnieken (VROM 06-169);
- de brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 31 mei 2006 over Wijziging Landelijk Afvalbeheerplan 2002–2012 (30 300 XI, nr. 136);
- de brief van de staatssecretaris van VROM d.d. 23 juni 2006 over export van loodaccu's (22 343, nr. 133).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **De Krom** (VVD) complimenteert VROM met het initiatief om tot inspecties met verschillende andere landen van het transport van afval te komen. Hij beseft echter dat via de havens van Rotterdam en Antwerpen duizenden containers gaan, die niet allemaal geopend kunnen worden. Hij pleit daarom voor boetes en het intrekken van vergunningen voor transporteurs die worden gepakt. Het bedrijfsleven kan misschien via een systeem van certificering zijn eigen verantwoordelijkheid nemen. De heer De Krom vraagt hoe de stand van zaken bij het Europese Hof over groen+groen=rood nu is. Het standpunt van zijn fractie is ongewijzigd. Hij vindt ook de heer Koopmans aan zijn zijde. De vorige week heeft de heer De Krom al gepleit voor een studie naar de

¹ Samenstelling:

Leden: Hofstra (VVD), Buijs (CDA), voorzitter, Schreijer-Pierik (CDA), Van Gent (GroenLinks), Snijder-Hazelhoff (VVD), Depla (PvdA), Van Oerle-van der Horst (CDA), Van As (LPF), Van Bochove (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Koopmans (CDA), Gerkens (SP), Spies (CDA), Van Lith (CDA), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Fierens (PvdA), ondervoorzitter, Timmer (PvdA), De Krom (VVD), Verdaas (PvdA), Kruijsen (PvdA), Samsom (PvdA), Hermans (LPF), Veenendaal (VVD), Lenards (VVD) en Krähe (PvdA).

Plv. leden: Dezentjé Hamming (VVD), Mastwijk (CDA), Ormel (CDA), Halsema (GroenLinks), Örgü (VVD), Dubbelboer (PvdA), Hessels (CDA), Van den Brink (LPF), Knops (CDA), Vendrik (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Vietsch (CDA), Vergeer (SP), Sterk (CDA), Haverkamp (CDA), Koşer Kaya (D66), Boelhouwer (PvdA), Verbeet (PvdA), Balemans (VVD), Waalkens (PvdA), Van Heteren (PvdA), Roefs (PvdA), Varela (LPF), Oplaat (VVD), Van der Sande (VVD) en Crone (PvdA).

plussen en minnen van nascheiding versus AVI's (afvalverbrandingsinstallaties). Uit het rapport «De oven gedoofd» blijkt dat er nogal wat afwijkingen zijn in de administratie van de cijfers van afgiften en ontvangst van partijen gevaarlijk afval voor de DTO (draaitrommel-oven) van de Afvalverbranding Rijnmond (AVR). Hij vraagt of daaruit consequenties voortkomen voor de vergoeding van bijna 28 mln. die de AVR heeft gekregen of dat een boete wordt opgelegd.

De heer De Krom zou het op prijs stellen als de Kamer eind augustus een samenvatting kreeg van de inspraakreacties over de wijziging van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP), met een reactie van VROM daarop.

De afvalstoffenheffing is in Dongen € 227 per jaar, maar in Stadskanaal € 152. Voor meer-persoonshuishoudens zijn de verschillen nog veel groter. Er zijn in Amsterdam zelfs verschillen per deelgemeente. Producentenheffingen zouden een prijsverlagend effect op de afvalstoffenheffingen moeten hebben. De heer De Krom zou meer inzicht willen hebben hoe de afvalstoffenmarkt nu eigenlijk werkt. De afvalverwijdering is bijna geheel in handen van overheidsbedrijven. Hij meent dat deze markt goedkoper kan functioneren. Hij laat aan de staatssecretaris over wie de marktwerking het best kan bekijken, maar zelf denkt hij aan de NMa.

De Raad voor de Detailhandel heeft aangekondigd dat zal worden gestopt met het innen van verwijderingsbijdragen. De heer De Krom vraagt of dat zo maar kan.

De heer **Koopmans** (CDA) houdt vast aan de stelling van zijn fractie dat de verplichting tot melding van groenelijstaafvalstoffen moet verdwijnen. Er is geen overeenstemming over met de MRF (Metaalrecyclingfederatie). Tal van andere organisaties vragen ook op te houden met het registreren en melden van kleine en grote hoeveelheden groenelijstaafvalstoffen. Nu moeten bedrijven tal van formuliertjes bijhouden en aanleveren. Het houdt de ambtenaren af van iets wat veel belangrijker is, namelijk de bestrijding van de fraude bij ongeveer de helft van alle risicotransporten. Hij verzoekt de staatssecretaris, de VROM-inspectie op de dingen die echt belangrijk zijn te zetten. In het ontwerpbesluit was de verwachting uitgesproken dat 750 bedrijven eraan zouden moeten meedoen, maar dat zijn er intussen 7500 geworden. In heel Europa doen er 8500 bedrijven mee. Hij ziet dit als een bikkelhård bewijs dat in Nederland een zot systeem is opgezet.

De heer Koopmans neemt waar dat een nationale kop op de Europese regelgeving wat betreft shredderen aan het ontstaan is. De staatssecretaris wil in 2015 aansluiten bij de Europese verplichting om 95% nuttig hergebruik van autowrakken te realiseren, maar in de tussentijd worden allerlei instrumenten ingezet die verschillende effecten hebben. Als er een capaciteit is om de helft van de shredder te verwerken, wordt de andere helft dan naar Duitsland gebracht? Hij vraagt waarom het verwerkings-tarief dat ARN (Auto & Recycling Nederland BV) hanteert hoger is dan in andere EU-landen. Uit het jaarverslag van ARN blijkt hem dat die private stichting meer dan honderd miljoen in kas heeft. Dat geld komt uit de verwijderingsbijdragen. Hij vraagt wie het gebruik daarvan, of bijvoorbeeld dat van de afvalverwijderingsbijdrage voor bruin- en witgoed, controleert. Hij pleit voor een onafhankelijke, transparante, publieke controle. In de Europese richtlijn staat dat de verwijderingsbijdrage omlaag moet als er voldoende geld beschikbaar is. Het is hem opgevallen dat in het bestuur van ARN de consumenten, dus degenen die de rekening betalen, niet vertegenwoordigd zijn. Zijns inziens moet daarom de overheid een zeker toezicht houden, ook op de boekhoudingen. Hij wil het systeem niet op de helling zetten, maar het moet wel geloofwaardig blijven.

De nascheiding dient naar het oordeel van de heer Koopmans aan de orde te komen bij de aanpassing van het LAP. Voor hem geldt dat bij de wijzigingen van het LAP er geen nationale kop op Europese regelingen moet komen. Het is van groot belang dat de uitvoering van de nieuwe EVOA (Verordening nr. 259/93 van de Raad) in Nederland op de juiste manier wordt georganiseerd.

De heer Koopmans is benieuwd waarom de staatssecretaris de toezeggingen over het Convenant Verpakkingen nog niet is nagekomen. Hij is bang dat straks alle wethouders in Nederland op de hoogte zijn, maar kabinet en Kamer nog niet. Ook is de Kamer nog niet geïnformeerd over de notificatie van de AMvB over het statiegeld. Het lijkt hem verstandig dat de procedure wordt stopgezet.

Mevrouw **Van Velzen** (SP) sluit zich aan bij de complimenten van de heer De Krom voor de inspanningen van de staatssecretaris om tot internationale inspecties te komen.

De staatssecretaris zegt geen toezicht te houden op de boekhoudingen en cetera van de stichtingen die de verwijderingsbijdragen innen, maar die zeggen zelf dat het systeem zo betrouwbaar is omdat het onder toezicht staat van het ministerie van VROM. Mevrouw Van Velzen vreest dat er een totale chaos heerst. Een aantal stichtingen heeft inmiddels veel geld opgepot, meer dan genoeg om alle apparaten die tot 2005 in omloop zijn gekomen netjes te verwijderen. Het systeem van de bijdragen is volgens haar gestoeld op een verkeerde aanname inzake de afschrijvingstermijnen voor allerlei apparaten. Zij verzoekt de staatssecretaris, gebruik te maken van de Europese richtlijn en waar mogelijk de verwijderingsbijdragen zo snel mogelijk af te schaffen. Voor het handhaven van de richtlijn is toezicht door het ministerie nodig en dat is er niet. Als men het milieubewustzijn van de burgers wil opwekken, moet dat op goede gronden gebeuren. De systematiek die nu wordt gevolgd schiet haars inziens zijn doel voorbij.

Minister Pronk heeft de DTO altijd om goede redenen als een nutsvoorziening bestempeld. Voorzover mevrouw Van Velzen weet, heeft Nederland de grootste concentratie van chemische industrie ter wereld, dus dat is een goede reden om een DTO te hebben. Er is weinig zicht op waar het gevaarlijk afval na sluiting van de DTO zal belanden. Zij wil voorkomen dat er over lange afstanden mee gesleept gaat worden. De boekhouding van de oude DTO is een grote chaos. Zij suggereert om met een of meer buurlanden te gaan samenwerken. Het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) heeft grote moeite om drugs te laten verbranden. Eerder heeft mevrouw Van Velzen al haar bezwaren tegen het openstellen van de grenzen voor brandbaar afval aangegeven. Er zijn twijfels over de consequenties voor de afvalstoffenheffing voor de burgers. Zij vreest veel illegaliteit en fraude bij de afvaltransporten. Daarom moet de overheid veel meer zicht houden op allerlei afvalstromen. Zij vindt de uitkomsten van onderzoeken die de staatssecretaris heeft laten uitvoeren onthutsend. Het ligt voor de hand om meer menskracht voor de inspecties beschikbaar te stellen.

Mevrouw Van Velzen is geschrokken dat het vier jaar heeft geduurd voordat de VROM-inspectie contact heeft opgenomen met de Franse overheid over de verwerking van loodaccu's. Zij heeft met eigen ogen gezien hoe Metal Blanc dat in Bourg-Fidèle doet. Ook druipen er chemicaliën uit onder andere Nederlandse vrachtwagens die door het dorp rijden. Het loodgehalte van het bloed van de werknemers bevindt zich op de rand van het toelaatbare. 30% van het materiaal dat wordt verwerkt is import uit Nederland. Zij heeft gehoord dat Nederlandse bedrijven een alternatief willen bieden. Zij hoopt dat de VROM-inspectie een keer in Frankrijk gaat kijken, want er is helemaal niets veranderd. Zij wil wel mee op werkbezoek. Zij zal ook documentatie aanleveren.

De mensen zijn goed bekend met het KCA-logo (klein chemisch afval). Europa vindt echter dat het vanwege het level playing field moet worden afgeschaft. Dat lijkt mevrouw Van Velzen totale onzin. Zij gelooft niet dat de kennis omtrent chemisch afval blijft bestaan als het logo verdwijnt. Zij verzoekt de staatssecretaris, op dit punt recalcitrant jegens Europa te zijn, desnoods door een proefproces bij het Europese Hof. Het is bovendien

een heel kleine overtreding om het logo te handhaven. Een rechtszaak daarover kan Nederland wel aangaan.

Mevrouw Van Velzen verzoekt de staatssecretaris, de strekking van de bezwaren van de gemeenten tegen het zwerfafvalconvenant zo snel mogelijk ter kennis van de Kamer te brengen.

De heer **Krähe** (PvdA) is het eens met mevrouw Van Velzen dat het KCA-logo moet worden gehandhaafd. Hem valt op dat zo langzamerhand een flink aantal bedrijven verwijderingsbijdragen registreert en potjes vormt. Wie een elektronikabedrijf met verschillende producten heeft, moet zich onderhand bij zes of zeven instanties aanmelden om de verwijderingsbijdrage in te leveren. Hij vraagt of een bundeling van instanties mogelijk is.

Het melden van de ontvangst van afvalstoffen kan elektronisch gebeuren. Volgens de heer Krähe kost het de meeste bedrijven nog maar een paar minuten per maand. Sommige groenelijststoffen hoeven zelfs helemaal niet gemeld te worden. Hij wil het meldsysteem handhaven.

De heer Krähe vindt de aanpak in De oven gedooft prima. Hij sluit zich aan bij de vragen over nascheiding versus AVI's, maar trekt die nog breder, door ervoor te pleiten aan de hand van de Ladder van Lansink een nieuw traject te maken. Ook hij heeft vastgesteld dat er grote verschillen in afvalstoffenheffingen zijn. Hij vraagt zich af hoe de producentenverantwoordelijkheid in rekening kan worden gebracht. Als de verwerkingskosten omlaag kunnen, kan de afvalstoffenheffing omlaag. Het valt de heer Krähe op dat de EU bij de afvalverwerking wil uitgaan van het level playing field, maar Nederland moet het bijvoorbeeld kunnen bewijzen als het denkt dat het in eigen land tegen geringere milieulasten kan verwerken. Hij vreest dat er heel gemakkelijk wordt geëxporteerd naar landen die het afval goedkoper en met minder milieumaatregelen kunnen verwerken.

Antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** deelt mee dat gemeenten en bedrijfsleven het principeakkoord dat is bereikt omzetten in een tekst voor een onderhandelingsakkoord. De tekst moet voorgelegd worden aan de achterban van de VNG. Als hij er de beschikking over krijgt, geeft hij het door aan de Kamer. De commissie milieu en mobiliteit van de VNG vergadert er op 6 juli over. Hij wijst er nog op dat dit een ander onderwerp is dan zwerfafval.

De staatssecretaris is blij met de steun voor de aanpak van de afvalexport. Voor ontwikkelingslanden is van grote betekenis dat er op een verantwoorde manier met afval wordt omgegaan en dat illegale export wordt tegengegaan. Het onderwerp staat hoog op de agenda van de VROM-inspectie. De samenwerking in een groot aantal havens in Noordwest-Europa wordt uitgebreid. Afvaltoerisme moet worden voorkomen. Voor de havens moet een level playing field gehandhaafd worden.

De staatssecretaris heeft nog niets van het Europese Hof gehoord over groen+groen=rood. Zo gauw hij iets weet laat hij dat aan de Kamer weten. Als nascheiding vanuit de milieuopectiek beter is, is de staatssecretaris er geen principiële tegenstander van. Er zijn weerstanden waar het verpakkingen betreft. Hij wacht de resultaten van de pilots door de producenten af. Hij vindt de situatie nog te onzeker om nascheiding in het LAP op te nemen. Het is nog te vroeg om juridische of beleidsmatige randvoorwaarden te scheppen. Het volgend jaar wordt er een nieuw LAP opgesteld. Wellicht kan de nascheiding dan in de samenhang van een totaal pakket een plek krijgen. Hij zal de Kamer op de hoogte brengen van de inspraakreacties op de voorstellen tot wijziging van het huidige LAP, met zijn commentaar erop.

Een zwak punt in de afweging rond de DTO is de positie van de DTO als nutsvoorziening geweest. De staatssecretaris gaat het er nu om dat de

verwerking van het gevaarlijk afval op een milieuhygiënisch verantwoorde manier een plek krijgt in de Europese context. Uit onderzoek blijkt dat dit grosso modo kan. In landen als België en Duitsland is er zeker ook adequaat toezicht op de verwerking van gevaarlijk afval. Er vormt zich een Europese markt, met adequaat toezicht. De afvalstromen worden gestuurd door een module van de EVOA. Handhaving vindt plaats door de lidstaten. Het lijkt hem niet nodig een aparte constructie te maken. Elders in Europa is er nog overcapaciteit. Door het KLPD in beslag genomen drugs worden in Amsterdam verwerkt; munitie wordt in Duitsland en Zwitserland verwerkt.

De vergoeding die de AVR heeft ontvangen was een afkoopsom voor het niet doorgaan van afspraken. Als er onregelmatigheden zijn kan het bevoegd gezag, de provincie, of het Openbaar Ministerie ingrijpen. Het bedrijf heeft nu zelf de verantwoordelijkheid genomen om een onderzoek te doen. Het is niet juist om een directe koppeling te leggen tussen de vergoeding en omissies in de administratie. Hij zal er echter voor zorgen dat de inspectie het rapport dat er komt heel kritisch bekijkt. De Kamer wordt ervan in kennis gesteld.

De belangrijkste reden om de meldingsplicht voor groenelijstafvalstoffen niet af te schaffen, is dat de inspectie afvalstromen wil kunnen volgen, wil weten hoe ketens gesloten worden en inzicht wil hebben in wat gebeurt. De staatssecretaris is bereid om dit aspect nog eens te evalueren. Hij zal proberen de evaluatie nog voor de jaarwisseling af te ronden, zodat zij nog in de huidige kabinetsperiode tot conclusies kan leiden. De getallen die de heer Koopmans noemde hebben wellicht betrekking op de registratie van vervoerders. Dat is wat anders dan de meldingen voor de afgifte van afvalstoffen. De staatssecretaris zal echter serieus naar die cijfers kijken. Hij zal op de kern van de zaak terugkomen vóór het algemeen overleg over de herijking van de VROM-regelgeving. De registratie van vervoerders is gebaseerd op de Europese kaderrichtlijn, maar naar zijn inzicht in goed overleg beperkt gehouden.

Voor de verwijderingsbijdrage en de fondsvorming is voor een duidelijke lijn gekozen, namelijk producentenverantwoordelijkheid. Soms tintelen de handen van de staatssecretaris, maar hem past een heel terughoudend beleid. Hij zal de neveneffecten van het invoeren van de producentenverantwoordelijkheid, inclusief de institutionele structuur, dus de samenstelling van de besturen van de fondsen die de verwijderingsbijdragen beheren, op een rij zetten, zodat er met de commissie over kan worden gesproken. Dat stuk zal er in november zijn. Hij gaat geen boekhoudingen bekijken, want er zijn openbare jaarverslagen. Hij moet er even aan wennen dat hem om meer toezicht wordt gevraagd. Hij is bang dat naarmate het systeem diffuser wordt er een chaos gaat ontstaan. Als de suggestie wordt gewekt dat anderen een rol gaan vervullen in het toezicht, zal het zelfreinigend vermogen een stuk minder worden. Hij laat nu echter niet ineens de heel principiële keuze die eerder is gedaan vallen. Hij wil bij het bedrijfsleven niet de indruk wekken dat hij de systematiek niet meer wenst. Hij wil bovendien afrekenen op het bereiken van doelstellingen. Hij zou op vele terreinen wensen dat de overheid doelstellingen formuleert en het bedrijfsleven de vrijheid laat om die te realiseren. De staatssecretaris zal een korte schriftelijke reactie geven over de shredderproblematiek, omdat deze problematiek binnen het totaal nogal specifiek is. Hij zal ook schriftelijk ingaan op de vraag over de notificatie van de statiegeldmaatregelen, zodat er op 30 juni bij de bespreking van het VAO over gesproken kan worden.

Een rapport van januari 2003 over de verwerking van loodaccu's in Frankrijk gaf de staatssecretaris geen aanleiding om actie te ondernemen. Onlangs is geverifieerd dat de bedrijven zich houden aan de vergunningen. Hij acht het niet zinvol om op basis van oude feiten nieuwe actie te ondernemen. Nieuwe feitelijke informatie wil hij zeker natrekken. De Europese ingebrekestelling inzake het KCA-logo had voor de staatsse-

cretaris niet hoeven, ook al is er veel consumenteninformatie beschikbaar. Het is net zo'n verrassende maatregel als die over de goedkeuring van typen houtkachels. Hij vindt de zaak ook weer niet zo belangrijk dat hij een gevecht met Europa wil aangaan.

Ter vergelijking van de milieueffecten zal de staatssecretaris zowel scheiding als nascheiding bestuderen. Hij erkent dat voor sommige verwerkingsvormen bewezen moet kunnen worden dat het in Nederland goedkoper kan dan in het buitenland, maar het geldt niet voor alle verwerkingsvormen. In de Europese Milieuraad maakt hij zich sterk voor Europese minimumstandaarden, want alleen daarmee kan een gelijkwaardig speelveld worden gegarandeerd. Dat is er helaas op sommige punten nog niet, maar het moet stapje voor stapje worden verwezenlijkt. Voor het voorzitterschap is dit een zwaar punt. Als dit niet goed wordt geregeld, wordt de bijl aan de wortel van het Europese afvalbeleid gelegd.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Koopmans** (CDA) vindt het systeem van de afvalverwijderingsbijdrage, met producentenverantwoordelijkheid, nuttig, maar de overheid moet in de boeken kijken. Wie kan garanderen dat er verstandig met de gelden wordt omgegaan? In de richtlijn staat dat de verwijderingsbijdrage als er voldoende geld in het fonds is kan worden verminderd of op nul kan worden gesteld. Iemand moet dat dan bijhouden.

Mevrouw **Van Velzen** (SP) vindt het schandalig als de consumenten een bijdrage uit de zak wordt geklopt die vervolgens niet wordt gebruikt voor het doel waarvoor de bijdrage wordt geheven. Zij vindt het heel belangrijk voor het milieubewustzijn onder de consumenten dat de staatssecretaris een heldere uitspraak doet. Zij is best bereid die aan de Kamer te ontlokken. De verantwoordelijkheid kan aan het bedrijfsleven worden gelaten, maar de staatssecretaris moet toezicht houden. Zij overweegt om een plenair debat aan te vragen.

De heer **Krähe** (PvdA) verzoekt de staatssecretaris, te kijken of de verwijderingsbijdrage niet leidt tot concurrentievervalsing voor producten uit het buitenland.

Het akkoord over het verpakkingsafval is officieel nog niet bekend bij de staatssecretaris, maar die heeft de vorige week wel toegezegd dat hij per 1 september zou beginnen met de handhaving.

De **staatssecretaris** zal de handhaving van het akkoord over het verpakkingsafval goed voorbereiden, en hij heeft de intentie de handhaving per 1 september aan te pakken.

Hij is het niet eens met de beeldvorming dat fondsen uit verwijderingsbijdragen niet benut worden. In de autobranche is het bedrag aanmerkelijk verlaagd. Een verlaging van de bijdrage voor koelkasten is aangekondigd. Hij heeft er problemen mee dat getwijfeld wordt aan de taakverdeling tussen de verantwoordelijke producenten en de overheid. De notitie over neveneffecten die hij heeft toegezegd lijkt hem een goede basis om een oordeel te vellen. Hij kan niet de boeken van de stichtingen

controleren, maar hij leest wel de jaarverslagen. Het past niet in de taakverdeling dat hij die boeken gaat controleren. Hij zal wel informeren bij de stichtingen hoe er met de bijdragen wordt omgegaan.

De voorzitter van de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Buijs

De griffier van de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Van der Leeden